

Mail Obert Tina Vallès

OPINIÓ > MAIL OBERT

Les dones que

"El que havia de ser un berenar amistós va ser una confrontació, una posada obl i podries haver sigut aixà"

Fotografia de Cristina García Rodero.

Per: Tina Vallès

Segueix @tinavalles_

🕒 20.11.2020 01:50

A l'inici de *Labor inacabada*, la tercera part de *Tríptic de la terra* que Mercè Ibarz acaba de publicar, escrivint sobre la seva mare, deixa anar una frase que subratllo, m'apunto i m'aprenc. No és ni una frase, n'és un bocí, però té tanta força que, mentre continuo llegint amb interès el tríptic, ja no me la trec del cap. Fa setmanes, potser mesos ja, que em ronda d'escriure sobre una amiga que vaig tenir, la Maria republicana, que n'hi dèiem, de l'edat de la meva àvia –d'escriure'n alguna cosa més que unes ratlles aquí, vull dir, de dedicar-hi una cosa més llarga i pensada. Fa setmanes, potser mesos ja, que l'àvia Isabel, l'*abuela*, treu el cap en alguns dels meus escrits, apareix quan no la crido, em demana que l'escrigui, ella que amb prou feines sabia signar i només llegia els titulars de les revistes del cor. La frase, el bocí: "les dones que no ha pogut ser i que no serà però que hi són".

"Tot comença amb les fotos, els retrats que es va fer fer. Costa arribar a recer, a cobert, a la calma, diuen les fotografies que l'han ajudat a ser la dona que ha estat, la que sap que és. Inclouen les dones que no ha pogut ser i que no serà però que hi són, dintre seu, com eren davant l'objectiu; possibilitats estroncades i certes, que de vegades veu que tornen en mi, la filla que fa fotos i li'n fa, i en d'altres dones, del cine, de la tele, dels carrers i els aparadors de les botigues de la ciutat, quan surt del punt del mapa on ha viscut." Ibarz parla de la seva mare i aquella altra vida que va tenir gràcies als vestits que es cosia i les fotos que es feia ben abillada: "Per ella compta deixar constància, documentar la seva gràcia de noia jove ben vestida i elegant. La revolta: com vestir-se; la insurrecció: les fotos. [...] Desig indestructible. Desig de ser. Desig que calia constatar."

Penso en l'àvia, en el seu armari i el seu tocador, en els estampats dels seus vestits entallats que encara recordo amb tot detall, els collarets, els llavis sempre pintats, les ulleres daurades, i aquell somriure de nena entremaliada que li sortia quan mirava a càmera i ensenyava totes les dents, una sempre tacada de pintallavis. Hi penso i em torna la frase: totes les dones que va poder ser l'àvia no sé quines són. No ho vaig saber mai. L'àvia va ser el que se li va anar oferint, diria. Va ser el que tocava ser, es va anar adaptant al que passava i va anar sent per capítols el que li demanaven, minyona, esposa, mare, àvia. I no sé si mai ningú li va demanar què volia ser. I no sé, fins i tot, si ella s'ho va demanar. Però quan escric això apareix la Maria republicana i em fa memòria d'una escena que tenia desada al fons de tot de la cambra de mals endreços que és de vegades la memòria.

Un dia vaig voler que la Isabel i la Maria, la meva àvia i la meva amiga de l'edat de l'àvia, es coneguessin. Als meus setze anys em va semblar una idea boníssima presentar-les, perquè tenien si fa no fa la mateixa edat i em semblava que amb allò n'hi havia prou per passar, de moment, una tarda agradable i qui sap si iniciar una amistat. No pensava que això, l'edat, era de fet l'únic que tenien en comú i que amb l'edat i prou no forges res, no vas enlloc, i que n'era una mostra ben clara, ves per on, l'amistat entre la Maria i jo, els gairebé seixanta anys que ens separaven.

Aquella tarda vaig enfrontar l'àvia a uns fantasmes que em penso que ella no comptava que hauria de veure mai: totes les dones que va poder ser, o si més no una d'elles. Me'n vaig adonar de seguida que vam seure a la saleta de ca la Maria. La Isabel mudada, perfumada i maquillada, asseguda recta a la butaca, com si hagués de passar una prova, observant l'estança i veient llibres pertot. La Maria escarxofada a la seva butaca, descalça, bevent te despentinada, enlluernada per l'elegància de la Isabel. I jo allà veient de sobte que era una mala idea, aquella trobada, i que havia de salvar com fos l'àvia d'aquell esvoranc que se li obria sota les sabatetes de cordons i taló, sota aquells peus petits i junts que feien uns moviments lleus, tremolors de tortuga que només jo percebia.

De seguida que vaig poder em vaig endur l'àvia cap a casa i vaig fer mans i mànigues perquè estigués distreta tot el que va quedar de tarda i de vespre, no volia que s'encaparrés, que pensés que l'havia asseguda davant de la Maria perquè veiés la dona que hauria pogut ser. Però sé que se li va fer una petita ferida en algun racó, perquè des d'aquell dia cada cop que la meva amiga republicana sortia en una conversa ella es quedava tota tibada.

Vaig trigar uns dies a tornar a visitar la Maria, confiada que l'esvoranc només s'havia obert als peus de l'àvia. Quan finalment hi vaig anar, em vaig adonar que els

fantasmes de les dones que va poder ser també havien visitat la meva amiga. La Maria em va parlar de la Isabel com qui parla d'una artista de cinema dels anys cinquanta, tot eren elogis al seu físic, al seu estil, però eren uns elogis agredolços, anaven carregats de punts suspensius que es tornaven punts negres que et podien engolir. Uns punts negres grossos i profunds com els que deixava anar l'àvia quan parlava de la saleta plena de llibres de la meva amiga. Aquells punts negres eren les dones que van poder ser totes dues. El que havia de ser un berenar amistós va ser una confrontació, una posada obligada davant del mirall: ets així i podries haver sigut aixà, entoma-ho, entoma-ho ara que vas cap als vuitanta, una noia de setze anys ha encès la metxa i ara ja no es pot apagar.

Mercè Ibarz parla de "les dones que no ha pogut ser i que no serà però que hi són, dintre seu", dins de la seva mare, i em vénen totes les dones que no van ser la Maria i la Isabel, que la Isabel hauria pogut ser Maria, i la Maria, Isabel, i que aquella tarda ho van veure perquè algú els va il·luminar aquella altra opció amb un focus molt potent, sense que elles ho volguessin, i que durant uns dies els devia ballar pel cap i pel cos aquella possibilitat de vida i qui sap quantes llistes mentals de pros i contres es van fer per asserenar-se i continuar sent la Isabel, la Isabel i la Maria, la Maria. Les dones que..., les-dones-que de totes dues van quedar amagades al fons de la cambra dels mals endreços que de vegades és la memòria.